Dorota Litwin-Lewandowska

Lublin

AUSTRIA I POLSKA W DIALOGU POLITYCZNYM PO 1989 ROKU

Współpraca państwa austriackiego i polskiego posiada wielowiekową tradycję i sięga okresu Polski rozbiorowej. Piękną kartą w historii stosunków politycznych może poszczycić się Sejm Krajowy i Koło Polskie, działające jako grupa parlamentarna posłów polskich w parlamencie monarchii habsburskiej. Świadczą o tym także biografie polskich polityków, którzy osiągnęli wysokie urzędy państwowe, pełnili funkcje ministrów czy premierów. Wówczas Austriacy i Polacy nie posiadali równorzędnych pozycji w monarchii, co było logiczną konsekwencją funkcjonowania tych drugich w państwie zaborczym. Zdecydowanie mniej korzystne usytuowanie w systemie politycznym oraz balansowanie pomiędzy dążeniem do realizacji interesów państwowych a krajowych skutkowało trudnym położeniem polskich polityków w organach władzy państwowej. Sytuacja zmieniła się po odzyskaniu przez Polskę niepodległości¹. W obecnych czasach Austria i Polska są równorzędnymi partnerami w stosunkach bilateralnych jako dwa suwerenne podmioty, a relacje między obu państwami można wskazać jako przykład opartej na kryteriach merytorycznych współpracy, także racjonalnej, efektywnej i bezkonfliktowej. W dwustronnych stosunkach, mimo istniejących niekiedy sprzecznych interesów, widoczne jest wyraźne partnerstwo na płaszczyźnie nie tylko politycznej, ale także w wymiarze ekonomicznym i w przestrzeni kultury. Uwidacznia się jest ono w dialogu politycznym, jaki oba państwa prowadzą ze sobą

¹ Po ukonstytuowaniu się państwa polskiego, Polska nawiązała stosunki dyplomatyczne z Republiką Austrii pod koniec 1918 r., a po II wojnie światowej rząd Republiki Austrii został uznany przez Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej w dniu 28 grudnia 1945. Inicjatywa państwa polskiego i wola nawiązania stosunków dyplomatycznych z Austrią spotkała się z pozytywną odpowiedzią ze strony rządu austriackiego, który w oficjalnej odpowiedzi z 5 marca 1946 r. wyraził zgodę na nawiązanie stosunków dyplomatycznych.

w stosunkach bilateralnych, ale też w ramach wspólnoty państw europejskich czy wobec spraw o istotnym znaczeniu społeczno-politycznym. Prezentowany tekst jest opisem najważniejszych wydarzeń, w pewnym sensie kalendarium, z punktu widzenia dialogu austriacko-polskiego po roku 1989, a osią go organizującą były spotkania dyplomatyczne na najwyższym szczeblu, głównie prezydenta II Republiki Austrii i prezydenta III Rzeczypospolitej, ale także szefów rządów i ministrów.

Największą uwagę społeczeństw i mediów od zawsze przyciągały dyplomatyczne wizyty najwyższych reprezentantów państwa. Historia stosunków polsko-austriackich po 1989 r. dowodzi, iż kontakty między prezydentami, szefami rządu czy ministrami obu państw były dość częste, odbywały się w przyjaznej atmosferze i na ogół dobrze rokowały na przyszłość. Wiodącym tematem rozmów podczas tych oficjalnych wizyt była bez wątpienia akcesja Polski do Unii Europejskiej i kwestie związane z członkostwem, a także współpraca polsko-austriacka na płaszczyźnie ekonomicznej. W sprawie przystąpienia Polski do UE Austria odegrała ważną rolę. Zasadność włączenia Polski do struktur europejskich zaczęto dostrzegać już w latach 80. a wejście na drogę demokratyzacji systemu i liberalizacji gospodarki potwierdziło tylko tę opinię. Co prawda otwarte deklaracje o stworzeniu Polsce perspektywy integracji z UE należały do rzadkości, były z pewnością zapowiedzią zmiany postrzegania przez elity zachodnioeuropejskie miejsca Polski w Europie². Dowodem na to jest powołanie już w 1989 r. Delegacji Parlamentu Europejskiego do Spraw Kontaktów z Polską pod przewodnictwem Jasia Gawrońskiego³.

Kwestie związane z miejscem i rolą Polski w nowej Europie omawiane były podczas trzydniowej wizyty ministra spraw zagranicznych Krzysztofa Skubiszewskiego w Wiedniu już w dniach 5–8 listopada 1989 r. Podczas tej samej konferencji prasowej z 6 listopada 1989 r. minister spraw zagranicznych Austrii Alois Mock zapewnił o pomocy gospodarczej dla Polski i podniesieniu kwoty wsparcia z 22 do 40 milionów szylingów (ok. 3,5 mln dolarów) z przeznaczeniem na szkolenie menedżerów i inżynierów⁴.

Po zmianie ustrojowej wizytę do Austrii odbył Lech Wałęsa, pierwszy polski prezydent wybrany w demokratycznych wyborach⁵. Po oficjalnym

² Szyfrogram nr 0-267/III z 6 lipca 1989 roku relacjonujący rozmowę ambasadora R. Fijałkowskiego z V. Giscard d'Estaing, oprac. A. Jędryś, w: http://www.msz.gov.pl/pl/ministerstwo/historia/zbioryon-line/polski_okragly_stol_z_perspektywy_kolonii_londynu_paryza_i_rzymu.

³ Szerzej na ten zob. J. Jarecka, *Pomiędzy Strasburgiem, Brukselą i Rzymem*, Rz, wyd. 38 z 19.05.1993, s. x1.

⁴ *Jedna konferencja dwóch ministrów*, GW nr 129, wyd. z dn. 7.11.1989, s. 1.

⁵ W krótkim okresie kontraktowej prezydentury Wojciecha Jaruzelskiego nie odbył on oficjalnej zagranicznej wizyty do Austrii, ani też nie spotkał się z jej przedstawicielami na terenie Polski.

powitaniu przez kanclerza Austrii Franza Vranitzky'ego, podczas konferencji „*Europa Środkowa na drodze do demokracji*”⁶, zorganizowanej przez Instytut Nauk o Człowieku⁷, mówił o historycznej roli „Solidarności” i robotników Stoczni Gdańskiej⁸. Dążenia państw byłego bloku wschodniego do demokratyzacji życia politycznego i budowy stabilnych instytucji demokratycznych przedstawione podczas tej konferencji były sygnałem dla Europy Zachodniej o przyjęciu nowej, prozachodniej orientacji politycznej. Warto dodać, że proces integracyjny z UE był jednym z głównych wyznaczników polityki zagranicznej państwa polskiego i realizowany przez kolejne gabinety. Dobitnie kierunek ten został przedstawiony w *exposé* ministra spraw zagranicznych K. Skubiszewskiego z 26 kwietnia 1990 r.⁹

Także Alois Mock odwiedził Polskę. W dn. 19 września rozpoczęła się jego dwudniowa wizyta, podczas której spotkał się z ministrem K. Skubiszewskim, następnie premierem Tadeuszem Mazowieckim oraz Marszałkami Sejmu i Senatu, Mikołajem Kozakiewiczem i Andrzejem Stelmachowskim. Jednym z poruszanych wówczas tematów było efekty zniesienia z dniem 1 września obowiązku wizowego do Austrii¹⁰.

Wizytę na poziomie ministerialnym złożył 14–15 listopada 1992 r. także wicekanclerz Austrii i minister federalny nauki i badań Erhard Busek, „*wielki orędownik zbliżenia państw Europy Środkowej wspierający współpracę naukową i kulturalną Austrii z Polską*”¹¹. Po raz drugi, E. Busek był w Polsce w dn. 14–15 kwietnia 1993 r. Przyjechał na zaproszenie ministra edukacji narodowej Zdobysław Flisowskiego. Busek był inicjatorem pomocy dla polskiego szkolnictwa i nauki przyczyniając się m.in. do zwolnienia z czesnego Polaków odbywających studia w Austrii¹².

⁶ Lista gości obejmuje kilkadziesiąt nazwisk wybitnych polityków naszej części Europy. Z Polski: m.in. Bronisława Geremka, Jacka Kuronia, Waldemara Kuczyńskiego, Aleksandra Halla, Jerzego Turowicza, Zbigniewa Bujaka, Adama Michnika; z Estonii: Marju Lauristina (współzałożyciela Estońskiego Frontu Ludowego), z Rosji: Gawriła Popowa i Jurija Afanasjewa (członkowie Rady Najwyższej ZSRR). Z Zachodu m.in.: Zbigniew Brzeziński, Leszek Kołakowski, Krzysztof Michalski (dyrektor Instytutu Nauk o Człowieku), Jeffrey Sachs, Norman Podhoretz.

⁷ Utworzony w 1982 r. z inicjatywy polskich i niemieckich filozofów, socjologów i historyków sztuki dzięki poparciu papieża Jana Pawła II i rządu austriackiego.

⁸ *Demokracja w świetnym towarzystwie*, Gazeta Wyborcza (GW), nr 316, wyd. z dn. 29.06.1990, str. 2.

⁹ *Sejmowe exposé ministra spraw zagranicznych Krzysztofa Skubiszewskiego* (Warszawa, 26 kwietnia 1990 r.), w: Archiwum „Zbioru Dokumentów”, http://www.cvce.eu/obj/sejmowe_expose_ministra_spraw_zagranicznych_rp_krzysztofa_skubiszewskiego_warszawa_26_kwietnia_1990_r-pl-6a0b3b70-0545-43ce-be95-59e1c0cd825c.html

¹⁰ Alois Mock w Polsce, GW nr 689, wyd. z dn. 20.09.1991, s. 3.

¹¹ Rz, wyd. 748 z 18.05.1996, s.x1.

¹² Busek w Polsce, GW nr 89, wyd. z dn. 16.04.1993, s. 2.

Premier polskiego rządu Hanna Suchocka swą pierwszą oficjalną wizytę do Austrii odbyła 17 i 18 lipca 1992 r., i uczestniczyła w spotkaniu szefów rządów państw Heksagonale (przemianowane na Inicjatywę Środkowoeuropejską). W swoim przemówieniu skoncentrowała się na podkreśleniu znaczenia Polski z racji jej geopolitycznego położenia, proponując otwarcie Europy na kontakty z Ukrainą i Białorusią oraz łącznika między państwami północnej i południowej Europy¹³. Polsce bez wątpienia zależało na tym, by zewnętrzną granicę UE, w razie ewentualnego członkostwa Polski, przesunąć jak najdalej na wschód, głównie za sprawą nie zawsze dobrego sąsiedztwa z Rosją.

Kontynuacją tych przedsięwzięć była kolejna wizyta dyplomatyczna premier Hanny Suchockiej z 22–24 lutego 1993 r. na szczycie państw Inicjatywy Środkowoeuropejskiej. Premier zabiegała wówczas o zintensyfikowanie naszej współpracy gospodarczej z Austrią¹⁴ oraz poparcie dla unijnych dążeń Polski. H. Suchockiej towarzyszył odpowiedzialny za rozmowy w sprawie akcesji Jan Krzysztof Bielecki oraz minister do spraw współpracy gospodarczej z zagranicą Andrzej Arendarski¹⁵.

Kolejnym krokiem ku integracji z UE był zjazd prezydentów w czeskim Litomyślu w 1994 r. z inicjatywy Vaclava Havla. Oprócz gospodarza spotkania obecni na nim byli: Lech Wałęsa, T. Klestil z Austrii, Richard von Weizsäcker z Niemiec, Michal Kovacz ze Słowacji, Milan Kuczan ze Słowenii i Arpad Goencz z Węgier. Dyskusje koncentrowały się wokół zasad i wartości będących fundamentalnymi dla wspólnoty państw zachodnioeuropejskich, idei integracji oraz pozycji i znaczenia państw Europy Wschodniej¹⁶. Choć wszyscy uczestnicy temu zaprzeczają, spotkanie w Litomyślu było dowodem na poszukiwanie nowego partnerstwa przez kraje wschodniej Europy. L. Wałęsa mówił o stanach zjednoczonych Europy, zaproponował też harmonogram procesu integracji europejskiej, który w efekcie miałby doprowadzić do likwidacji podziału Europy i zminimalizowania dysproporcji poziomu rozwoju. Natomiast ze strony T. Klestila padła wyraźna deklaracja poparcia dla jednego z celów strategicznych polityki zagranicznej III RP, mianowicie integracji z UE¹⁷.

O pełnym poparciu dla dążeń unijnych Polski zapewnił przebywający z dwudniową (3–4 lipiec 1996 r.) wizytą kanclerz Austrii Franz Vranitzky.

¹³ Suchocka pod Wiedniem, GW nr 166, wyd. z dn. 16.07.1992, s. 2.

¹⁴ W 1992 r. Polska odnotowała spadek eksportu węgla kamiennego do Austrii o 15%, głównie z powodu atrakcyjniejszego cenowo węgla czeskiego. Zob. też: T. Okulski, *Eksport polskiego węgla w latach 1995–2010*, *Polityka Energetyczna*, t. 14, z. 2, 2011, s. 305–314.

¹⁵ Do Europy przez Wiedeń, GW nr 44, wyd. z dn. 22.02.1993, s. 5.

¹⁶ A. Jagodziński, *Siedmiu wspańiałych*, GW nr 89, wyd. z dn. 16.04.1994, s. 7.

¹⁷ *Ibidem*; A. Jagodziński, *Bezpieczne związki*, GW nr 90, wyd. z dn. 18.04.1994, s. 7.

Został zaproszony przez premiera polskiego rządu Włodzimierza Cimoszewicza, była to pierwsza od 1990 r. oficjalna wizyta reprezentanta władz Austrii. Charakter wizyty można określić jako wyraźnie gospodarczy. Obaj politycy uczestniczyli w obradach z udziałem przedstawicieli austriackich i polskich przedsiębiorców. F. Vranitzky zaproponował wspólne inwestycje na Ukrainie i Białorusi oraz w polskim przemyśle stalowym, także modernizację kolei i rozbudowę infrastruktury oraz inwestycje w przemyśle samochodowym. Ponadto Austria była zainteresowana prywatyzacją fabryki papieru w Świeciu. Kanclerz wizytował też hutę Baildon w Katowicach i Bank Handlowy. W zamian Polska oferowała zwiększenie dostaw energii elektrycznej. Mimo intencji spotkania, kanclerz zobowiązał się do włączenia mniejszości polskiej w prace Rady Grup Narodowościowych, którą tworzyli Chorwaci, Węgrzy, Słowenci i Czesi¹⁸.

Rok 1998 upłynął pod znakiem ożywionych kontaktów na szczepku najwyższych władz państwa austriackiego i polskiego. Wizytę w Polsce złożył T. Klestil, a A. Kwaśniewski był w Wiedniu dwukrotnie, ponadto trzykrotnie spotkał się on z szefami rządu Austrii w Warszawie. Tematem rozmów były nie tylko sprawy mieszczące się w ramach stosunków bilateralnych, lecz głównie przystąpienie Polski do UE i rola jaką Austria w tym okresie odegrała, zwłaszcza iż w drugiej połowie 1998 r. sprawowała przewodnictwo w Radzie UE¹⁹.

Jednym z polityków austriackich, który wyraźnie sprzyjał społeczeństwu polskiemu w jego prounijnych dążeniach był prezydent Austrii Thomas Klestil. W okresie swojej prezydentury odbył trzy oficjalne wizyty do Polski, w 1995, 1996 i 1998 roku. W trakcie trwania każdej z nich wyrażał swoje poparcie dla dążeń Polski do UE, lecz to podczas ostatniej z tych wizyt dobitnie podkreślone zostały intencje i pomoc dla Polski w jej dążeniach do przynależenia do wspólnoty państw europejskich²⁰. Podczas konferencji prasowej prezydenci obu państw wygłosili krótkie oświadczenia. Aleksander Kwaśniewski podkreślił, iż wizyta prezydenta

¹⁸ M. Dzierżyńska-Nowak, *Kanclerz Austrii w Polsce*, GW nr 154, wyd. z dn. 04.07.1996, s. 2; Austria zajmowała wówczas ósme miejsce wśród inwestorów w Polsce, a do najważniejszych partnerów gospodarczych należeli: IAEK/WIBEBE, ILLBAU, Braun AG oraz banki, M. Dzierżyńska-Nowak, *Kanclerz u nas*, *ibidem*, s. 15.

¹⁹ Prezydencja Austrii w UE miała miejsce po raz pierwszy w II poł. 1998 r. i po raz drugi w I poł. 2006 r., kolejna zaplanowana jest na 2019 r.

²⁰ Pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej Austria stała się z dniem 1 stycznia 1995 r., pozostając jednak poza strukturami UZE i zachowując tym samym neutralność. Przedstawiciel Austrii został komisarzem ds. rolnictwa. Do unii monetarnej przystąpiła w 2002 r. W 1998 r. sprawowała trwające pół roku przewodnictwo w Unii Europejskiej. W następnym roku, Austriak Walter Schwimmer osiągnął funkcję sekretarza generalnego Rady Europy, wygrywając rywalizację z Hanną Suchocką.

T. Klestil jest znaczącym wydarzeniem politycznym, mówił też o łączącej oba kraje wspólnej historii i obecnych kontaktach gospodarczych oraz wspólnych przedsięwzięciach w przestrzeni kultury. Znacząca jest dalsza treść tego wystąpienia: „Prezydent Klestil przybywa do nas jako głowa państwa austriackiego, które przewodniczy Unii Europejskiej w tym półroczu, a będzie to półrocze niewątpliwie bardzo ważne dla utrzymania, a nawet wzmocnienia tempa procesów rozszerzenia UE. Prezydencja Austriacka w Unii Europejskiej jest gwarancją, że procesy integracyjne nie zostaną spowolnione, że niezależnie od wszystkich nowych wydarzeń i nowych kłopotów, rozszerzenie UE będzie priorytetem dla Austrii jako przewodniczącego w tym okresie. I chcę podkreślić osobistą rolę Prezydenta Klestila w tym dziele. Prezydent Klestil jest człowiekiem, którego życzliwość dla Polski, sympatia dla Polski, przyjaźń, jest nam wszystkim i mnie osobiście dobrze znana. A więc witam dzisiaj w Warszawie człowieka, który do Polski ma stosunek serdeczny a jednocześnie bardzo konkretny – jak najszybciej włączyć Polskę do struktur europejskich”²¹. W odpowiedzi T. Klestil stwierdził m.in., że: „Bardzo chętnie przybyłem do Warszawy na zaproszenie mojego przyjaciela Aleksandra Kwaśniewskiego. Wizyta państwowa wyraża się w tym, że po obu stronach włączamy członków rządu do rozmów o najważniejszych dziedzinach, które odgrywają szczególną rolę w naszych stosunkach dwustronnych. Mieliśmy okazję podczas obrad plenarnych zająć się zasadniczymi kwestiami, wymienić opinie. Ministrowie będą jeszcze pogłębiać te tematy podczas dwustronnych rozmów i będzie jeszcze okazja pomówić bardziej szczegółowo na te tematy. Jeśli chodzi o aspekt dwustronny to związany z tym jest fakt prezydencji austriackiej. Jak państwo wiecie my właśnie kwestię rozszerzenia Unii Europejskiej uczyniliśmy punktem ciężkości naszej prezydencji. Wizyta ta jest dla mnie kontynuacją wielu wizyt, które odbyłem w Państwach oczekujących na członkostwo, które stoją przed rokowaniami, względnie rozpoczęły rokowania przed spotkaniem prezydentów 12 października w Wiedniu. Nasza prezydencja ma wnieść wkład, aby także długoletnie przyjaźnie, które powstawały przez lata dały nowy impuls celem przyspieszenia procesu integracyjnego i jego kontynuacji. Należy popierać zmiany świadomości w tym kierunku, że proces ten jest historycznym procesem, i że wnosi wkład do tworzenia stabilności naszych granic. Także na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej”²².

Także jednym z tematów rozmów T. Klestila z premierem Jerzym Buzkiem była kwestia przystąpienia Polski do UE, głównie dostosowania

²¹ <http://www.prezydent.pl/archiwalne-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,499,wizyta-oficjalna-prezydenta-austrii-w-polsce.html>

²² Ibidem.

polskiego rolnictwa do standardów i wymogów obowiązujących w państwach unijnych. W oficjalnym komunikacie Kancelarii Prezydenta, Danuta Hübner stwierdzała, iż wizyta prezydenta Austrii była elementem tzw. planu Klestila na rzecz rozszerzenia UE. Premier Buzek potwierdzał tę informację, mówiąc, iż Polska w swych dążeniach powinna w jak najkrótszym czasie przystąpić do negocjacji akcesyjnych do struktur unijnych, a najkorzystniejszym terminem byłby okres przypadający na przewodnictwo Austrii w UE. W tym okresie Polska nie tylko starała się o członkostwo w UE, ale także finalizowała przystąpienie do NATO. Ważne było, iż prezydencja Austrii zbiegła się czasowo z przewodnictwem Polski w OBWE, oba państwa ponosiły niejako odpowiedzialność za losy Europy.

Aleksander Kwaśniewski swoją pierwszą wizytę do Wiednia odbył 19 stycznia 1998 r.²³ Obaj prezydenci odbyli wówczas około godzinną rozmowę w cztery oczy. A. Kwaśniewski spotkał się także z kanclerzem V. Klimą, Przewodniczącym Izby Narodowej Heinzem Fischerem, deputowaną Parlamentu Europejskiego U. Stenzel, a w godzinach wieczornych odbył spotkanie z przedstawicielami organizacji polonijnych. Wizytę zamykał wykład prezydenta w Domu Przemysłowców pt. *„Rozszerzenie Unii Europejskiej drogą do jednolitej i silnej Europy”*²⁴. A. Kwaśniewski podkreślał wówczas wagę i znaczenie współpracy polsko-austriackiej: „Głębokie zmiany polityczne w Europie z przełomu lat 80. i 90. stworzyły naszym wzajemnym kontaktom nowe perspektywy. Osadziły je też w szerszym europejskim kontekście. Polska, która powróciła do europejskiej rodziny, z radością wita zaangażowanie Austrii we współpracę z państwami Europy Środkowej i Wschodniej (...) W drugiej połowie bieżącego roku Austria obejmie przewodnictwo w Unii Europejskiej. Jej przychylność mieć będzie niebagatelne znaczenie dla biegu rozmów akcesyjnych. Ważne dla nas są także dotychczasowe doświadczenia Austrii. Cienimy austriacką otwartość, gotowość tutejszych agend rządowych i gospodarczych, ludzi polityki, administracji i nauki – do dzielenia się tymi doświadczeniami”²⁵. Prezydenci obu krajów odwiedzili m.in. wzgórze Kahlenberg, gdzie A. Kwaśniewski odniósł się do bogatych tradycji historycznych i Polonii austriackiej: „Nasza wspólna tu obecność jest wymownym symbolem więzów łączących Polskę z Austrią. Pana tu

²³ <http://www.prezydent.pl/archiwalne-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,499,wizyta-oficjalna-prezydenta-austrii-w-polsce.html>

²⁴ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,326,robocza-wizyta-prezydenta-rp-w-republice-austrii-program.html>

²⁵ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,325,toast-prezydenta-rp-podczas-wizyty-w-republice-austrii.html>

obecność – to także istotny fakt dla Polaków, którzy w Austrii znaleźli drugą ojczyznę”²⁶.

Wizytę prezydenta RA w Polsce poprzedziło spotkanie prezydenta z szefami rządu Austrii. W dn. 12 marca 1997 r. Prezydent RP A. Kwaśniewski przyjął w Pałacu Prezydenckim wicekanclerza i ministra spraw zagranicznych Austrii Wolfganga Schüssela. Wizyta ta nie miała tylko i wyłącznie kurtuazyjnego charakteru. Poza podziękowaniami za dotychczasowe pozytywne stanowisko Austrii w procesie integracyjnym Polski z UE i jej gospodarcze zaangażowanie w Polsce oraz zapewnieniem o trwałym poparciu dla dążeń Polski przez stronę austriacką, politycy rozmawiali o sprawach bardzo konkretnych. W. Schüssel mówił o konieczności ścisłej współpracy w zwalczaniu zorganizowanej przestępczości pomiędzy unijnymi organami sprawiedliwości i ścigania z tożsamymi w krajach aspirujących do Unii²⁷. Ponad rok później, 7 maja 1998 r. A. Kwaśniewski przyjął byłego kanclerza Austrii Franza Vranitzkiego. Tematem wiodącym tego spotkania było przyspieszenie procesu akcesyjnego w związku ze zbliżającą się prezydenturą Austrii w UE²⁸. Natomiast spotkanie A. Kwaśniewskiego z kanclerzem Viktorem Klimą odbyło się 13 listopada 1998 r. czyli podczas kończącej się prezydentury Austrii w Unii. Tym raz także kwestie związane z integracją zdominowały to spotkanie, ponadto dyskutowano o dwustronnej kooperacji w wymiarze politycznym, gospodarczym i społecznym. Bez wątplenia to pod przewodnictwem Austrii w Radzie UE zdynamizowaniu uległ proces integracji, wówczas rozpoczęły się bowiem właściwe negocjacje Polski z Unią. Zdaniem kanclerza stosunki między Polską i Austrią: „*nigdy dotąd nie były tak dobre i intensywne*”²⁹. V. Klima podkreślił konieczność prowadzenia przez Polskę pozytywnej kampanii informacyjnej w społeczeństwie polskim i uzyskaniu jego poparcia dla idei wspólnej Europy³⁰. Argumentując podał przykład własnego społeczeństwa, które w ponad 56% jest przeciwne dalszemu rozszerzaniu Unii. Ponadto mówił, że widzi zasadność wprowadzania okresów przejściowych dla państw kandydujących, by integracja odbyła się bez szkód społeczno-ekonomicznych

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,14,spotkanie-prezydenta-rp-z-wicekanclerzem-i-ministrem-spraw-zagranicznych-austrii.html>

²⁸ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,422,prezydent-rp-przyjal-franza-vranitzkyego.html>

²⁹ *Brakuje nam problemów. Kanclerz Austrii w Polsce*, GW nr 267, wyd. z dn. 14.11.1998, str. 3.

³⁰ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,644,spotkanie-prezydenta-rp-z-kanclerzem-republiki-austriackiej.html>

dla przeciętnych obywateli³¹. Jednym z bardzo istotnych warunków finalizacji członkostwa był wynik referendum akcesyjnego, tj. uzyskanie poparcia więcej niż połowy biorących w nim udział na ratyfikację traktatu ateńskiego, stąd zadowolenie obywateli państwa kandydującego miało niebagatelne znaczenie.

Zapewne znaczącym wydarzeniem politycznym była wizyta prezydenta RA T. Klestila w Polsce w dn. 7–8 września 1998 r. Podczas uroczystego obiadu wydanego na cześć szacownego gościa wznosząc toast A. Kwaśniewski mówił: „Obecny poziom polsko-austriackiego dialogu politycznego może być źródłem prawdziwej satysfakcji. Kontakty między naszymi rządami odznaczają się nie mniejszą, niż kontakty prezydenckie, intensywnością. Są one z pewnością przejawem wzajemnego zapotrzebowania na takie dyskusje”³².

Harmonogram wizyty prezydenckiej przewidywał też spotkanie z premierem J. Buzkiem, następnie ministrem spraw zagranicznych Bronisławem Geremkiem oraz marszałkami Sejmu i Senatu, Maciejem Płażyńskim i Alicją Grześkowiak. T. Klestilowi towarzyszyła podczas tej wizyty delegacja ministrów resortowych, tj. minister gospodarki Johannes Farnleitner, minister rolnictwa Wilhelm Molterer, minister spraw wewnętrznych Karl Schlögl, minister spraw socjalnych i sekretarz stanu Benita Ferrero-Waldner, odbyli oni robocze rozmowy z odpowiednimi szefami resortów polskiego rządu³³. Prezydent T. Klestil podsumował tą wizytę jako owocną i udaną, zwłaszcza rozmowę z B. Geremkiem o sprostaniu kryteriom i zintensyfikowanie starań Polski o akcesję³⁴. Sukcesem zakończyły się także dyskusje szefów poszczególnych ministerstw, podczas których poruszano ważne tematy. Ministrowie spraw wewnętrznych Janusz Tomaszewski i Karl Schlögl dyskutowali na temat bezpieczeństwa wschodniej granicy Polski i układu z Schengen. Ta wizyta zaowocował także podpisaniem wspólnej umowy o zabezpieczeniu społecznym, w tej sprawie dyskutowali ministrowie spraw socjalnych obu krajów, Lore Hostasch i Longin Komołowski³⁵. W późniejszym wywiadzie dla tygodnika Klestil „Profil” powiedział, że przyjęcie nowych członków wiąże się nie

³¹ *Ibidem*.

³² <http://www.prezydent.pl/archiwalne-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,499,wizyta-oficjalna-prezydenta-austrii-w-polsce.html>

³³ *Klestil reist Montag nach Polen*, Wiener Zeitung, wyd. z dn. 02.09.1998, w: http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/welt/weltpolitik/380316_Klestil-reist-Montag-nach-Polen.html

³⁴ H. Dité, *Klestil beendet offiziellen Besuch in Polen. Warschau begrüßt Wiens Initiativen*, Wiener Zeitung wyd. z dn. 9.09.1988, http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/welt/weltpolitik/379903_Warschau-begruesset-Wiens-Initiativen.html

³⁵ *Ibidem*.

tylko z profitami dla nich, lecz także ze zobowiązaniami wynikającymi z członkostwa, np. równomiernym rozkładaniem składek, inaczej mówiąc mniejszym obciążeniem dla najbogatszych państw³⁶.

Z rewizytą do Wiednia przyjechał A. Kwaśniewski 12 października 1998 r. na specjalny Szczyt Prezydentów Państw Europy Środkowej, przemawiając podkreślił, że: „Chcę przede wszystkim podziękować panu prezydentowi Klestilowi za inicjatywę spotkania w Wiedniu w czasie austriackiej prezydencji w UE. Jesteśmy bardzo wdzięczni, że Austria i prezydent Klestil osobiście, w tak zdecydowany i zdeterminowany sposób włączyli się do utrzymania dobrego, właściwego tempa rozszerzenia UE”³⁷.

Jednak już jesienią 1999 r. nastąpiło spowolnienie tempa w relacjach polsko-austriackich, tak w stosunkach bilateralnych, jak i w kontekście procesu integracyjnego z UE. Socjaldemokraci stracili większość parlamentarną, sukces odniosła skrajnie prawicowa Partia Wolności i od lutego 2000 r. władzę w Austrii sprawował populistyczny rząd Haidera. Unia Europejska zblokowała wówczas Austrię i nałożyła nań sankcje w postaci zamrożenia dwustronnych wizyt na szczeblu ministerstw. Aby nie zniweczyć dotychczasowych efektów, rząd polski nie wyraził swego poparcia dla banicji Austrii, choć wstrzymał wzajemne wizyty. Poza jednym przypadkiem. Były ambasador Polski w Wiedniu w latach 1995–2000, wówczas minister spraw zagranicznych Władysław Bartoszewski spotkał się w Wiedniu ze swym austriackim odpowiednikiem Benitą Ferrero-Waldner w listopadzie 2000 r. Ustalono wtedy zorganizowanie Roku Polskiego w Austrii, który odniósł nieoczekiwany sukces, był też optymalnym zabiegiem nie tylko marketingowym, ale i politycznym. Żadne z państw do tego czasu nie zaprezentowało tak wspaniałej imprezy kulturalnej o swoim narodzie, kraju i kulturze³⁸. Podczas tej wizyty Bartoszewski rozmawiał też z prezydentem i kanclerzem Austrii. Na życzenie T. Klestila rozmowę z Bartoszewskiego włączono do programu spotkania, który tego nie przewidywał. Jak relacjonował w wywiadzie dla austriackich mediów Bartoszewski, Klestil zobowiązał się do zintensyfikowania procesu włączenia Polski do UE. Natomiast rozmowa z kanclerzem Schüssellem zaowocowała obietnicą ustalenia daty włączenia Polski i innych krajów kandydujących do Unii. Dziękował on też Bartoszewskiemu za niesubordynację wobec ustaleń krajów unijnych, tzw. sankcja 14 państw Unii Europejskiej przeciw państwu austriackiemu³⁹.

³⁶ *Płaćmy sprawiedliwie*, GW nr 298, wyd. z dn. 21.12.1998, s. 14.

³⁷ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,693,prezydent-rp-w-wiedniu.html>

³⁸ A. Stadler, *Austria – zapomniany przyjaciel*, GW nr 267, wyd. z dn. 15.11.2004, str. 24.

³⁹ K. Montgomery, *Austria: ustalić termin*, GW nr 257, wyd. z dn. 03.11.2000, s. 9.

Dodajmy, że były wicekanclerz Erhard Busek został mianowany przedstawicielem Austrii do spraw poszerzenia Unii Europejskiej na wschód. W wypowiedzi dla austriackich mediów Busek stwierdził, że oczekuje, iż nowi członkowie dołączą do Unii w 2005 lub 2006 r.⁴⁰

Zapowiedziana przez W. Bartoszewskiego rewizyta austriackich polityków odbyła się 17 lipca 2001 r. Do Warszawy przyjechała wówczas (eurosceptyczna) minister spraw zagranicznych B. Ferrero-Waldner, która na konferencji prasowej zapewniała: „Austria w pełni popiera rozszerzenie Unii Europejskiej o Polskę. Europa bez Polski byłaby niewyobrażalna i niepełna”⁴¹. Tak zakulisowe, jak i oficjalne działania ministra W. Bartoszewskiego przyniosły zamierzony efekt, w tym wizytę Prezydenta III RP z małżonką w Austrii będącą kontynuacją dialogu politycznego, jak i efekty poboczne w postaci korzystnych decyzji ministerialnych dla Stacji Naukowej PAN w Wiedniu i młodzieży studenckiej⁴².

Prezydent A. Kwaśniewski jeszcze wielokrotnie odwiedzał Wiedeń, w roku 2001, 2002, 2004 i w 2005 czyli ostatnim roku swego urzędowania. Idąc śladami swojego poprzednika L. Wałęsy, 27 czerwca 1999 r. wziął udział w konferencji prezydentów i czołowych polityków z Europy Środkowo-Wschodniej, zorganizowanej przez wiedeński Instytut Nauk o Człowieku, zatytułowanej „Dziesięć lat po roku 1989: polityka, ideologia i porządek międzynarodowy”. Wśród uczestników tego spotkania był m.in. V. Klima, Giorgio Napolitano, V. Havel, V. Orban czy Tadeusz Mazowiecki i Adam Michnik⁴³.

Natomiast oficjalną wizytę A. Kwaśniewski wraz z małżonką złożył 20 listopada 2001 r. na zaproszenie pary prezydenckiej Austrii, w rok po „interwencji” Bartoszewskiego. Politycy odbyli dyskusję za zamkniętymi drzwiami, a poruszane problemy przedstawili podczas konferencji prasowej. W opinii T. Klestila, popartej oceną Komisji Europejskiej: „Pogratulowałem Prezydentowi Kwaśniewskiemu raportu Komisji Europejskiej, która absolutnie pozytywnie ocenia Polskę, dostrzegając osiągnięcia w rozwoju demokracji i gospodarki rynkowej. Pozostały jeszcze ważne zagadnienia do negocjacji, ale możemy być optymistami co do wypełnienia przez Polskę wszystkich wymogów tak, aby Polska uzyskała pełne członkostwo w Unii Europejskiej w roku 2004. Austria popiera Polskę na jej drodze do Unii Europejskiej”⁴⁴. A. Kwaśniewski podkreślił natomiast

⁴⁰ RZ, wyd.1961 z 15 marca 2000, s. 1.

⁴¹ K. Montgomery, *Austriackie obietnice*, GW nr 166, wyd. z dn. 18.07.2001, s. 6.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Zob. <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2000-i-starsze/art,158,808,prezydent-rp-w-wiedniu.html>

⁴⁴ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2001/art,157,564,wizyta-oficjalna-prezydenta-rp-z-malzonka-w-austrii.html>

przyjacielski stosunek T. Klestila i jego osobiste zaangażowanie w sprawę Polski na arenie europejskiej, a ponadto stwierdził: „Jest pełne zrozumienie i wsparcie dla naszych ambicji, aby do końca 2002 zakończyć negocjacje i od 1 stycznia 2004 stać się pełnym członkiem Unii Europejskiej”⁴⁵. Obaj prezydenci złożyli oficjalne deklaracje objęcia wspólnym patronatem „Roku Polskiego w Austrii 2002”. Podczas drugiego dnia wizyty, A. Kwaśniewskiego gościła minister spraw zagranicznych B. Ferrero-Waldner oraz Przewodniczący Izby Narodowej H. Fischer. Tego dnia odbyło się także wystąpienie prezydenta, towarzyszyli mu przedstawiciele polskiej elity gospodarczej, w Federalnej Izbie Gospodarczej⁴⁶.

Po raz kolejny A. Kwaśniewski spotkał się z prezydentem T. Klestilem rok później, 7 listopada. W ocenie polskiego prezydenta dialog i kontakt z austriackimi elitami politycznymi można określić jako: „bardzo częsty, żywy, udany”, a ponadto uważają one, iż włączenie państwa polskiego do europejskiej rodziny leży w interesie UE i Austrii. Prezydent Polski wyraził swój szacunek za konsekwentne stanowisko prezydenta Klestila w sprawie rozszerzenia Unii o państwa europejskie zza „żelaznej kurtyny”⁴⁷. A Kwaśniewski spotkał się także z członkiem Komisji Europejskiej ds. Rozszerzenia Günterem Verheugenem oraz burmistrzem Wiednia M. Häuptlem. Wizyta zakończyła się uczestnictwem w uroczystym obiedzie wydanym przez Europejski Bank Inwestycyjny z okazji Forum Banku „Countdown to EU Eastwards Enlargement – Practical Perspectives”⁴⁸.

Wydaje się, że problemy wewnętrzne UE były wiodącym tematem rozmów podczas kolejnej wizyty prezydenta A. Kwaśniewskiego w Wiedniu 19 lutego 2004 r., a kwestia konstytucji europejskiej zdominowała to spotkanie. Media donosiły wówczas, iż Klestil przyjął na siebie rolę mediatora w procesie łagodzenia stanowisk głównych oponentów, Francji i Niemiec z jednej, a Polski⁴⁹ i Hiszpanii z drugiej strony. Zdaniem polskiego prezydenta: „wierzę, że jest to możliwe i bardzo ufam w austriackie zaangażowanie (...) przy usztywnieniu stanowisk rola prezydenta Austrii

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Zob. tekst przemówienia A. Kwaśniewskiego: <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2001/art,157,562,drugi-dzien-wizyty-oficjalnej-prezydenta-rp-w-austrii.html>

⁴⁷ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2002/art,156,633,wizyta-prezydenta-rp-w-wiedniu.html>

⁴⁸ Zob. interesujące przemówienie A. Kwaśniewskiego: *Ibidem*.

⁴⁹ Odpowiadając na pytania austriackich dziennikarzy, A. Kwaśniewski mówił, że nie czuje się winny za usztywnienie stanowisk w kwestii przyjęcia konstytucji nicejskiej, a współodpowiedzialny. Za fiasko szczytu grudniowego w UE odpowiedzialność rozkłada się na wszystkie zainteresowane zmianami konstytucji kraje członkowskie, Wprost, 19.02.2004, <http://www.wprost.pl/ar/56596/Kwasniewski-w-Wiedniu/>

może być bardzo pomocna dla znalezienia rozwiązania”⁵⁰. W oficjalnych wypowiedziach prezydenci obu państw podzielali zdanie, iż we wspólnocie europejskiej nie powinny tworzyć się nowe linie podziałów. Komentatorzy natomiast powątpiewali, czy pośrednictwo Klestila może okazać się skuteczne, zwłaszcza że ku końcowi zbliżała się jego prezydencka kadencja. Natomiast dziennikarze z Polski pytali T. Klestila o zdanie w kwestii skrócenia siedmioletniego okresu przejściowego w dostępie Polaków do austriackiego rynku pracy. Prezydent nie udzielił na tamtą chwilę wiążącej odpowiedzi, uzależniając uwolnienie rynku pracy od bieżącej sytuacji gospodarczej⁵¹. Mieszkańcy Austrii, jednego z najbogatszych państw europejskich, o wysokim PKB i niskim stopniu bezrobociu, obawiali się znaczącego napływu taniej siły roboczej z Polski.

A. Kwaśniewski miał jeszcze spotkać się z kanclerzem Austrii Wolfgangiem Schäussem. Kwestie poruszane podczas tego spotkania były zbliżone do politycznego dialogu prezydentów. Omówiono problem Traktatu Konstytucyjnego i narosłych wokół niego sprzeczności, następnie budżetu unijnego na kolejne lata oraz udoskonalania procesów rozszerzania Unii. Prezydent Polski wyraził nadzieję, iż Austria wykaże się większym zaangażowaniem w negocjacje z Francją i Niemcami w sprawie tego Traktatu⁵².

Ostatnią, oficjalną wizytę w Wiedniu A. Kwaśniewski złożył w ostatnich dniach swojej prezydentury, 2 grudnia 2005 r. Spotkał się wówczas z nowo urzędującym prezydentem Austrii, Heinem Fischerem⁵³. W swoim przemówieniu dokonał krótkiego podsumowania okresu dziesięcioletniej współpracy polsko-austriackiej, przypadającej na okres jego prezydentury i wyraził nadzieję, że wspólne wysiłki Austrii i Polski w układaniu wzajemnych stosunków oraz budowaniu wspólnej Europy nie zostaną zaprzepaszczone przez jego następców: „Ważne były w tym czasie stosunki polsko-austriackie, ważne było poparcie Austrii dla naszych starań o wejście do UE i bardzo ważna była nasza wzajemna aktywność polityczna. Doceniamy inwestycje austriackie w Polsce. To niezwykle pomogło nam w modernizowaniu Polski i przygotowaniu jej do obecności w Unii”⁵⁴. Nie zabrakło też słów wdzięczności dla śp. T. Klestila i obecnego prezydenta,

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*. Program wizyty przewidywał też udział pary prezydenckiej, Jolanty i Aleksandra Kwaśniewskich w corocznym balu w Operze Wiedeńskiej w charakterze gości honorowych.

⁵³ T. Klestil na dwa dni przed upływem kadencji zmarł na zawał serca 6 lipca 2004 r.

⁵⁴ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2005/art,151,453,wizyta-oficjalna-prezydenta-rp-w-republice-austrii.html>

który wniósł wiele dla sprawy polskiej w UE jako przewodniczący parlamentu Austrii⁵⁵.

Natomiast Heinz Fischer odwiedził Polskę już rok wcześniej 10 grudnia 2004 r., na zaproszenie A. Kwaśniewskiego. Politycy spotkali się wąskim politycznym gronie, następnie zwyczajowo odbyła się konferencja prasowa. A. Kwaśniewski stwierdził wówczas: *„Oceniliśmy nasze kontakty dwustronne, polsko-austriackie jako bardzo dobre, dialog polityczny jest niezwykle aktywny, wymiana handlowa w obecnym roku bardzo wyraźnie rośnie, szczególnie z polskiej strony”*. Wskazał też na zgodność w wielu kwestiach związanych np. z dalszym rozszerzeniem UE czy zbieżnością polityki zagranicznej obu państw (przemiany polityczne na Ukrainie, interwencja w Iraku). Wypowiedź H. Fischera, choć oficjalna, miała szereg odniesień świadczących o bliskich stosunkach z A. Kwaśniewskim: „pragnę naturalnie bardzo serdecznie podziękować Panu Prezydentowi, Tobie drogi Aleksandrze bardzo serdecznie podziękować za te miłe słowa i za gościnność tutaj w Polsce. Dla mnie jest ważne to, żebym ja tutaj w Warszawie przed państwem mógł powiedzieć, że się cieszę, że Polska i Austria, Austria i Polska mają tak dobre kontakty i taką dobrą współpracę opierającą się na zaufaniu. My znamy problemy i wiemy dokładnie, że między państwami mogą istnieć problemy i my stawiamy czoło takim problemom, ale ponad wszystkim stoi fakt, że Polska i Austria są dobrymi przyjaciółmi i mają wiele wspólnych cech i wspólnych tematów i przede wszystkim chcemy gratulować i jesteśmy szczęśliwi, że teraz od 1 maja tego roku siedzimy jakby w tej samej łodzi i wiosłujemy też wspólnie w tej łodzi, aby właśnie ten kurs europejski był tym właściwym kursem. Powiedziałem Panu Prezydentowi, że tylko parę miesięcy upłynęło właśnie od 1 maja 2004 roku, a mimo to mam to wrażenie jakby już od wielu lat Polska była członkiem UE”⁵⁶.

W nieco innym stylu przebiegały stosunki polsko-austriackie po objęciu w grudniu 2005 r. urzędu prezydenta przez Lecha Kaczyńskiego. Z pewnością nie charakteryzowała ich taka dynamika jak z okresu prezydentury Kwaśniewskiego, ani przyjacielskość. Widoczny był większy formalizm, tak charakterystyczny dla spotkań na najwyższym szczeblu. O ile Kwaśniewski kładł przede wszystkim nacisk na kontakty gospodarcze i wyzwania współczesności, o tyle Kaczyński przywiązywał wagę także do kwestii historycznych⁵⁷.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2004/art-153,532,wizyta-robocza-prezydenta-republiki-austrii-w-polsce.html>

⁵⁷ Świadczą o tym choćby obchody symbolicznego pojednania polsko-austriackiego w Osięcinach z 24 maja 2008 r., gminie, w której zostali bestialsko zamordowani przez na-

Z prezydentem H. Fischerem spotkał się najpierw na Nieformalnym Spotkaniu Szefów 8 Państw w Grazu z udziałem prezydentów Austrii, Finlandii, Łotwy, Niemiec, Polski, Portugalii, Węgier i Włoch w dniach 29–30 kwietnia 2008 r.⁵⁸ Następnie, 12 czerwca wraz z delegacją odbył wizytę dyplomatyczną do Wiednia. Prezydenci omawiali aktualne problemy polityki europejskiej. Z obu stron padły zapewnienia o wzajemnym poparciu oraz zdynamizowaniu współpracy polsko-austriackiej. Po części oficjalnej, Fischer i Kaczyński wraz z grupą dzieci z Polski udali się na mecz Polska-Austria, rozgrywany podczas Mistrzostw Europy⁵⁹.

Z rewizytą do Polski H. Fischer wraz z małżonką przyjechał 15 września 2009 r. Poza kurtuazyjnym spotkaniem obu par prezydenckich, H. Fischer i L. Kaczyński dyskutowali za zamkniętymi drzwiami, a w części oficjalnej spotkania obaj przewodniczyli sesjom plenarnym. Wówczas rozgrywały się ważne dla losów Europy problemy, UE była wewnętrznie skonfliktowana w przedmiocie traktatu lizbońskiego oraz integracji z państwami wschodnioeuropejskimi i bałkańskimi. L. Kaczyński uzależniał swoje poparcie dla Traktatu od stanowiska Irlandii⁶⁰. Podobnie H. Fischer, który obowiązywanie traktatu lizbońskiego w państwach Unii uzależniał, ale nie tylko od ratyfikowania go przez Irlandię, lecz także Polskę i Czechy. Prezydent Austrii podkreślał, iż wprowadzenie w życie tego traktatu mogłoby usprawnić zdolności decyzyjne UE. Program wizyty przewidywał spotkanie H. Fischera z premierem polskiego rządu oraz Otwarcie Polsko-Austriackiego Forum Gospodarczego⁶¹. Rozmawiano także o wzajemnej współpracy gospodarczej, która w nowych realiach politycznych

zistowskich policjantów austriackiego pochodzenia tamtejsi księża, Wincenty Matuszewski i Józef Kurzawa, błogosławieni przez Jana Pawła II w 1999 r.

⁵⁸ <http://www.wieden.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/archiwum/>

⁵⁹ *Staatsbesuch auf dem Fußballfeld*, Wiener Zeitung z 12.06.2008, w: http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/europa/europaarchiv/81531_Staatsbesuch-auf-dem-Fussballfeld.html; <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2008/art,148,306,wizyta-prezydenta-rp-w-austrii.html>; <http://www.wieden.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/archiwum/>

⁶⁰ Prezydent ratyfikował go 10 października 2009 r. Dla UE stanowisko Polski nie było jednak tak problematyczne jak Irlandii, która traktat ten poddała pod referendum, *Weniger Sorge macht Polen; Premier Donald Tusk hat die Ratifizierung bereits zugesagt. Sogar der EU-kritische Präsident Lech Kaczynski hatte erklärt, unterschreiben zu wollen*, W. Tucek, *Nach der Ablehnung des Reformvertrags in Irland sind EU-Außenminister uneins über Wege aus der Krise. Keine schnellen Lösungen für EU*, WZ z 16.06.2008, http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/archiv/80824_Keine-schnellen-Loesungen-fuer-EU.html

⁶¹ *Kaczynski will EU-Vertrag jetzt doch unterzeichnen*, WZ z 15.09.2009, http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/archiv/70858_Kaczynski-will-EU-Vertrag-jetzt-doch-unterzeichnen.html

czyli po przystąpieniu Polski do UE uległa zdecydowanej poprawie⁶². Nie tylko wewnętrzne problemy Unii były tematem rozmów prezydentów obu państw. Odwiedzający Polskę H. Fischer odwołał się do przeszłości historycznej i zadeklarował chęć współpracy na tej płaszczyźnie. Ukłonem w stronę polskiego prezydenta było stwierdzenie, iż w służbie Wehrmachtu byli obywatele austriacy, co napawa go smutkiem. Zaproponował także pomoc w organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, deklarując: *„jeżeli jesteśmy tutaj mile widziani, jako partner do rozmowy, to stoimy do dyspozycji”*⁶³.

Miesiąc później, 21 października do Wiednia udał się z roboczą wizytą wicepremier i minister gospodarki Waldemar Pawlak. Program dwudniowej wizyty o charakterze gospodarczym był bogaty, warto wspomnieć iż spotkał się on z przedstawicielami austriackiego biznesu, zorganizowanym przez Industriellen Vereinigung, a następnie z ministrem gospodarki R. Mitterlehnerem, wicekanclerzem i ministrem finansów J. Pröllem oraz byłym austriackim ministrem gospodarki M. Bartensteinem⁶⁴.

Po tragicznej śmierci Lecha Kaczyńskiego w katastrofie lotniczej w kwietniu 2010 r. funkcję prezydenta RP od 6 sierpnia pełni Bronisław Komorowski. Tą prezydenturę charakteryzuje większa elastyczność i umiejętność zawierania kompromisów politycznych. B. Komorowski nie jest tak zasadniczy w niektórych kwestiach jak jego poprzednik, a ponadto negocjacje w sprawach europejskich i krajowych powierza premierowi lub odpowiednim ministrom resortowym. Niemniej występuje jako najwyższy reprezentant państwa, nie ograniczając się jednak do konstytucyjnie określonych funkcji reprezentacyjnych.

Merytoryczną rozmowę z H. Fischerem m.in. o priorytetach polskiej prezydencji w UE w II poł. 2011 r. odbył w trakcie roboczego spotkania w Budapeszcie, podczas którego prezydenci Austrii, Słowenii i Polski omawiali mający odbyć się w maju szczyt prezydentów Europy Środkowej i Wschodniej. Polski punkt widzenia na sprawy unijne to polityka spójności, polityka dobrego sąsiedztwa wobec państw północnoafrykańskich i wschodnioeuropejskich. B. Komorowski zapewniał H. Fischera o utrzymaniu swego poparcia dla Partnerstwa Wschodniego, a także podejmować działania na rzecz wypracowania przez Unię wspólnej polityki

⁶² <http://www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-aktualnosci/rok-2009/art-9,832,prezydent-austrii-z-wizyta-w-polsce.html>

⁶³ <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/prezydent-podpisze-traktat-po-irlandzkim-tak,109022.html>.

⁶⁴ H. Dité, *„Europas größte Baustelle“ brummt*, WZ z 22.10.2009, http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/international/231734_Europas-groesste-Baustelle-brummt.html; <http://www.wieden.ms.gov.pl/pl/aktualnosci/archiwum/>

zagranicznej. W opinii prezydenta takie działanie wpłynie pozytywnie na pogłębianie integracji pomiędzy państwami Unii⁶⁵.

Po zmianie rządów w Polsce dynamika wzajemnych kontaktów z Austrią nieco osłabła. Dla przykładu można podać, że premier Donald Tusk złożył wizytę roboczą w Wiedniu 8 kwietnia 2011 r., poprzednia na szczeblu szefów rządów odbyła się w 2007 r. kiedy do Warszawy przyjechał kanclerz Alfred Gusenbauer. Spotkanie to odbyło się w ramach programu międzypaństwowych konsultacji politycznych przed objęciem przez Polskę przewodnictwa w Radzie Europy. Szefowie rządów Austrii i Polski omawiali priorytety polskiej prezydencji oraz obszary współdziałania w ramach UE. Tusk i Faymann omawiali m.in. problemy energetyczne⁶⁶, finanse unijne na lata 2014–2020 oraz kwestie wynikające z Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, dotyczące krajów basenu Morza Śródziemnego i Europy Wschodniej. Nieco drażliwym tematem tego spotkania było otwarcie rynku pracy dla Polaków. Niemcy i Austria były ostatnimi z państw Unii, w których obowiązywały restrykcyjne przepisy dla cudzoziemców pragnących podjąć pracę na tych rynkach i najdłuższy, siedmioletni okres przejściowy⁶⁷. Po wizycie w Austrii premier D. Tusk podkreślił znaczenie dobrych relacji polsko-austriackich zarówno jeśli chodzi o stosunki między rządami obu państw, jak i współpracę w sprawach gospodarczych, „Nasze relacje są tak dobre jak nigdy dotąd” – powiedział. Premier odniósł się także do zaangażowania firm austriackich w rozwój polskiej infrastruktury⁶⁸.

W pierwszych tygodniach polskiego przewodnictwa w Radzie Europy, B. Komorowski i H. Fischer spotkali się podczas oficjalnej wizyty par prezydenckich obu krajów w Wiedniu w dn. 13–14 lipca 2011 r. Omawiano nie tylko priorytety polskiej prezydencji, lecz także pomoc dla państw unijnych dotkniętych kryzysem ekonomicznym oraz proces dalszego rozszerzania Unii na wschód od Wisły i zachodnie Bałkany. B. Komorowski podkreślał na konferencji prasowej, iż Polska jest jednym z nielicznych państw europejskich, które nie znajdują się w recesji i od 20 lat odnotowuje

⁶⁵ <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,76,rozmowy-z-prezydentami-austrii-i-slowenii.html>

⁶⁶ *Tauziehen um Atompolitik in Europa*, WZ z 8.04.2011, http://www.wienerzeitung.at/nachrichten/europa/europaarchiv/24488_Tauziehen-um-Atompolitik-in-Europa.html

⁶⁷ Zob. B. T. Wieliński, *U Austriaków i Szwajcarów zarobki fantastyczne, z gościnnością – gorzej. Witamy za Odrą*, GW nr 107, wyd. z d. 10.05.2011, str. 18. Dla porównania, Austria w 1972 r. zniósła obowiązek wizowy dla Polaków, co było precedensem oraz jako pierwsza w 1992. Po jej akcesji, a także nieprzewidzianej fali uchodźców z mniej zamożnych państw europejskich doszło do zdecydowanego ograniczania i zaostrzania przepisów emigracyjnych.

⁶⁸ <http://www.premier.gov.pl/multimedia/zdjecia/wizyta-premiera-w-austrii.html>

wzrost gospodarczy, chętnie w związku z tym udzieli pomocy i wsparcia poprzez przekazanie doświadczeń własnego kraju. H. Fischer potwierdzał wypowiedź prezydenta RP, stwierdzając, że: „*Gotowość Polski w tej dziedzinie jest bardzo ważna*”. Tak jak niegdyś Klestil i Kwaśniewski, tak dzisiaj Fischer i Komorowski wypowiadał się zdecydowanie za rozszerzaniem europejskiej rodziny i przyjmowaniem nowych państw członkowskich na warunkach określanych przez UE i po spełnieniu kryteriów przez nią określonych. Obaj wyrażali zadowolenie z przyjęcia w niedługim czasie Chorwacji, natomiast B. Komorowski zaznaczył zasadność przyjęcia Ukrainy do Unii. Jej obecność bez wątpienia leży w interesie Polski, choćby ze względu przesunięcia zewnętrznej granicy UE dalej na wschód. Obecne wydarzenia na Ukrainie nie pozwalają przewidzieć jaką drogę ostatecznie państwo to wybierze.

B. Komorowski spotkał się także z wicekanclerzem, ministrem spraw zagranicznych i europejskich Michaeliem Spindeleggerem oraz przewodniczącą Rady Narodowej (izby wyższej austriackiego parlamentu) Barbarą Prammer. Prezydent wziął też udział w Austriacko-Polskim Forum Gospodarczym w Austriackiej Izbie Gospodarczej, zainaugurowanym we wrześniu 2009 r. przez H. Fischera czyli w okresie prezydentury L. Kaczyńskiego w Warszawie.

Podsumowując, „Austria – samodzielna politycznie i kulturalnie, stanowiąca (...) rozpoznawalną barwną plamę w centrum kontynentu – potrzebna jest całej Europie, przede wszystkim jednak Polsce. Chodzi natomiast o to, by – obok stale zmieniających się koalicji – kształtowała się wielojęzykowa i wielokulturowa otwarta tożsamość regionalna. Podejmowane do tej pory próby tworzenia monolitycznych kultur i bloków miały skutki fatalne dla wszystkich”⁶⁹. Wydaje się, że nasze dotychczasowe więzy, choć nie zawsze dla Polski szczęśliwe, nasza wspólna historia, bliskość geopolityczna, kulturowa i światopoglądowa są bardzo dobrym fundamentem dla budowy dalszych pomyślnych stosunków w różnych wymiarach. Jest zastanawiającym, dlaczego wiedza o Austrii w Polsce przedstawia niezadowalający poziom, podobnie jak i o Polsce w Austrii. Zapewne lata neutralności i odgradzenia się od swoich sąsiadów wywołały w społeczeństwie austriackim nieuzasadniony lęk przed obcymi, a brak wiedzy o innych społeczeństwach uzupełniany jest bardzo wygodnym myśleniem stereotypowym podsuwającym gotowe rozwiązania. Te braki na poziomie społeczeństw są uzupełniane przez wzajemne kontakty na poziomie państwowym czy lokalnym, a także przez przedsiębiorców, ludzi kultury, nauki i sztuki. Od roku 1989 te dwa państwa prowadzą mię-

⁶⁹ A. Stadler, *Austria – zapomniany przyjaciel*, GW nr 267, wyd. z dn. 15.11.2004, str. 24.

dzy sobą dialog, bo nie dyskurs, i nawet w trudnych sprawach posiadają zdolność wypracowania zadowalającego kompromisu, na zasadach „dobrego sąsiedztwa”. Na dzień dzisiejszy można stwierdzić, że choć już nie tak intensywne jak w pierwszych latach III RP, stosunki polsko-austriackie charakteryzuje partnerstwo, dobrze rokujące na przyszłość.

Zusammenfassung

ÖSTERREICH UND POLEN IM POLITISCHEN DIALOG NACH DEM 1989 JAHR

Österreich und Polen wieder befinden sich heute in gemeinsamem Europa. Sie sind auch den Partnern in Europäische Union. Das ist die Situation, in der die Verteilungen, die Mauern, die Eiserner Vorhang nicht da sind. Das ist die Situation, die eine Partnerschaft trotz des Widerspruches, des Unterschiedes der Angelegenheiten oder der anderen Blickpunkte erfordert. Heute verbindet uns mehr als teilt. Der Zustand der Verhältnisse zwischen Österreich und Polen nach 1989 Jahr kann bestimmen als sehr gut. Auf das haben unsere gemeinsame Geschichte, die Kultur oder die Wirtschaftskooperation. Trotz der Unterschiede in dem Lebensstandard und der Mentalität, Österreicher und Polen können die Kompromisse enthalten. Es fehlt hinter das die Offenheit und die Luste des gegenseitigen Kennenlernens. Lediglich werden die Verbreitung des Wissens und die zwischenmenschlichen Kontakte aufrechtzuerhalten die Fortsetzung dieser bilateralen gut Beziehung erlauben. Die Zusammenarbeit können zu verstärken die ebenfalls gemeinsamen Politikziele, die Wirtschaftsunternehmen, die Kulturimpresum oder die aufgeklärten, entfalteten Individuen helfen. Die letzten Jahre haben gezeigt, dass vielen wertvollen Personen befindet sich in der politischen Welt. Das war Erhard Busek, Franz Vranitzky oder Thomas Klestil und Lech Wałęsa, Aleksander Kwaśniewski, Władysław Bartoszewski und vielen anderen. Man kann nicht über Auslandspolen vergessen, der in der riesigen Stufe zu den guten polnisch-österreichischen Relationen beigetragen hat.